



---

*Dokument z posiedzenia*

---

**B9-0131/2024**

5.2.2024

## **PROJEKT REZOLUCJI**

złożony w następstwie oświadczeń Rady i Komisji

zgodnie z art. 132 ust. 2 Regulaminu

w sprawie sytuacji w Serbii po wyborach  
(2024/2521(RSP))

**Viola von Cramon-Taubadel, Jordi Solé, Henrike Hahn, Francisco  
Guerreiro, Tineke Strik, Bronis Ropé, Gwendoline Delbos-Corfield,  
Nicolae Ștefănuță, Ignazio Corrao**  
w imieniu grupy Verts/ALE

**Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie sytuacji w Serbii po wyborach (2024/2521(RSP))**

*Parlament Europejski,*

- uwzględniając Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Serbii, z drugiej strony, który wszedł w życie 1 września 2013 r.<sup>1</sup>,
  - uwzględniając wspólną opinię Komisji Weneckiej i Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (ODIHR) z 15 grudnia 2022 r. w sprawie ram konstytucyjnych i prawnych regulujących funkcjonowanie instytucji demokratycznych w Serbii,
  - uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie Serbii, w szczególności rezolucję z 10 maja 2023 r. w sprawie sprawozdania Komisji za rok 2022 dotyczącego Serbii<sup>2</sup>,
  - uwzględniając swoją rezolucję z 13 grudnia 2023 r. w sprawie trzydziestolecia kryteriów kopenhaskich: nowy impuls dla polityki rozszerzenia UE<sup>3</sup>,
  - uwzględniając oświadczenie zawierające wstępne ustalenia i wnioski międzynarodowej misji obserwacji wyborów na temat przedterminowych wyborów parlamentarnych w Serbii 17 grudnia 2023 r.,
  - uwzględniając art.132 ust. 2 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że po masowych strzelaninach w Belgradzie i w pobliżu miasta Mladenovac w maju 2023 r. w całej Serbii zorganizowano masowe protesty pod hasłem „Serbia przeciwko przemocy”; mając na uwadze, że w następstwie tych protestów prezydent Serbii Aleksandar Vučić ogłosił przedterminowe wybory parlamentarne, które odbyły się 17 grudnia 2023 r.; mając na uwadze, że 17 grudnia 2023 r. odbyły się również wybory lokalne w 65 miastach i gminach, w tym w Belgradzie, a także wybory regionalne do Zgromadzenia Wojwodiny;
- B. mając na uwadze, że od 2012 r. niemal wszystkie wybory parlamentarne w Serbii (oprócz jednych) miały przedterminowy charakter; mając na uwadze, że były to trzecie wybory parlamentarne w ciągu niespełna czterech lat;
- C. mając na uwadze, że do Serbii wysłano międzynarodową misję obserwacji wyborów w celu obserwacji przedterminowych wyborów parlamentarnych 17 grudnia 2023 r. ; mając na uwadze, że w skład tej misji weszli przedstawiciele ODIHR, Zgromadzenia Parlamentarnego OBWE, Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy i Parlamentu Europejskiego;
- D. mając na uwadze, że w oświadczeniu zawierającym wstępne ustalenia i wnioski

---

<sup>1</sup> Dz.U. L 278 z 18.10.2013, s. 16.

<sup>2</sup> Dz.U. C, C/2023/1065, 15.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1065/oj>.

<sup>3</sup> Teksty przyjęte, P9\_TA(2023)0471.

międzynarodowej misji obserwacji wyborów podkreślono, że „przedterminowe wybory parlamentarne 17 grudnia, chociaż dobrze zarządzane pod względem technicznym i oferujące wyborcom szereg alternatyw politycznych, były zdominowane przez zdecydowane zaangażowanie prezydenta, co wraz z systemową przewagą partii rządzącej stworzyło niesprawiedliwe warunki”;

- E. mając na uwadze, że od nocy wyborczej koalicja opozycyjna Serbia Przeciwko Przemocy organizuje masowe protesty w Serbii, wzywając do unieważnienia wyników wyborów; mając na uwadze, że członkowie opozycji zwrócili się do Trybunału Konstytucyjnego o unieważnienie wyborów;
- F. mając na uwadze, że kampania była w przeważającej mierze zdominowana przez urzędującego prezydenta Vučića, który – mimo że nie kandydował w tych wyborach – odgrywał główną rolę w codziennej kampanii poprzez silne zaangażowanie w spotkania Serbskiej Partii Postępowej (SNS), telewizyjne wystąpienia podczas kampanii i materiały partyjne, nadużywając w ten sposób urzędu prezydenta i przynosząc nienależne korzyści swojej partii; mając na uwadze, że w nazwie listy partii SNS zamieszczono nazwisko prezydenta Vučića, co narusza konstytucyjną zasadę reprezentacji jedności państwa Republiki Serbii;
- G. mając na uwadze, że 19 grudnia 2023 r. wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Josep Borrell i komisarz do spraw sąsiedztwa i rozszerzenia Olivér Várhelyi wydali wspólne oświadczenie w sprawie wyborów parlamentarnych w Serbii, w którym stwierdzili z zaniepokojeniem, że proces wyborczy wymaga wymiernej poprawy i dalszych reform; mając na uwadze, że wiceprzewodniczący Komisji / wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Borrell i komisarz Várhelyi oświadczyli również, że oczekują transparentnej reakcji odpowiednich organów krajowych na wiarygodne doniesienia o nieprawidłowościach, w tym również na zarzuty związane z wyborami lokalnymi w Belgradzie i innych gminach, oraz wezwali serbskie przywództwo polityczne do zapewnienia konstruktywnego i pluralistycznego dialogu z całym środowiskiem politycznym;
- H. mając na uwadze, że w światowym rankingu wolności z 2023 r. Serbię uznano za kraj „częściowo wolny”;
- I. mając na uwadze, że Serbia jest krajem kandydującym do członkostwa w UE od 2012 r.; mając na uwadze, że przystąpienie do UE jest procesem opartym na wynikach, w którym każdy kraj kandydujący musi spełnić kryteria kopenhaskie, zwłaszcza te gwarantujące pełne poszanowanie praw człowieka, demokracji i praworządności;
  - 1. jest głęboko zaniepokojony poważnymi nieprawidłowościami zgłoszonymi przez międzynarodowych i krajowych obserwatorów wyborów parlamentarnych, regionalnych i lokalnych, które odbyły się w Serbii 17 grudnia 2023 r.; uważa, że wybory tych nie można uznać za wolne i uczciwe; jest zaniepokojony powszechnymi i systematycznymi oszustwami na wielką skalę, które podważyły uczciwość wyborów w Serbii;
  - 2. wzywa OBWE, Radę Europy i Komisję, by natychmiast wszczęły niezależne międzynarodowe dochodzenie w sprawie wyborów parlamentarnych, regionalnych i

lokalnych w Serbii, ze szczególnym uwzględnieniem wyborów do Zgromadzenia Miasta Belgradu, i wyznaczyły wyraźny termin zakończenia tego dochodzenia, poprzedzający publikację sprawozdania końcowego międzynarodowej misji obserwacji wyborów ODIHR; podkreśla, że wyniki tego dochodzenia należy przekazać Parlamentowi; wzywa UE i państwa członkowskie, by nie uznawały wyników wyborów do czasu zakończenia pełnego niezależnego dochodzenia w sprawie nieprawidłowości wyborczych; popiera, by w ramach tego międzynarodowego dochodzenia pilnie wysłać do Serbii misję wyjaśniającą ad hoc z udziałem przedstawicieli Parlamentu;

3. wzywa władze serbskie, by w pełni i bez dalszej zwłoki wdrożyły dawno wydane zalecenia ODIHR i Komisji Weneckiej; oczekuje na sprawozdanie końcowe międzynarodowej misji obserwacji wyborów ODIHR, jednak ubolewa, że zalecenia z poprzednich wyborów pozostają w dużej mierze nieuwzględnione; wzywa Serbię do wdrożenia zaleceń zawartych we wspólnej opinii Komisji Weneckiej i ODIHR z 15 grudnia 2022 r. w sprawie ram konstytucyjnych i prawnych regulujących funkcjonowanie instytucji demokratycznych w Serbii; w związku z tym wzywa Serbię do wdrożenia szeroko zakrojonych środków, aby zapobiegać nadużyciu urzędu i zasobów państwowych, w tym do szczegółowego uregulowania takich praktyk, a także jasnych mechanizmów przestrzegania przepisów, ich egzekwowania i sankcji;
4. jest poważnie zaniepokojony doniesieniami o zorganizowanej na wielką skalę migracji wyborców, w ramach której tysiące „wyborców widm” z Serbii lub krajów ościennych, np. Bośni i Hercegowiny (zwłaszcza z Republiki Serbskiej), zarejestrowano pod fikcyjnymi adresami w innych serbskich gminach, aby wpłynąć na wyniki wyborów lokalnych; zauważa, że takie praktyki są nielegalne, i wzywa organy sądowe do zbadania tych zarzutów; wzywa do pilnego przeglądu jednolitego rejestru wyborców oraz do wprowadzenia wymogu minimalnego okresu zamieszkania, by móc głosować w wyborach lokalnych, tak aby zapobiec tego typu nadużyciom w przyszłości;
5. potępia brak wyników w ściganiu przestępstw wyborczych i karaniu za nie, w tym poważne zarzuty dotyczące fałszowania podpisów obywateli w celu zgłaszania kandydatur, bezprawne manipulowanie rejestrem wyborców i prawami wyborczymi, naciski i zastraszanie obywateli i kandydatów w wyborach, przypadki korupcji, klientelizmu oraz bezprawnego wykorzystywania danych obywateli, które obciążą kampanię wyborczą, nadużycia urzędu i zasobów państwowych, które były szczególnie widoczne podczas tych wyborów, a także brak skutecznych mechanizmów zapobiegających uzyskaniu przez urzędującą władzę niesprawiedliwej przewagi instytucjonalnej w wyborach;
6. jest zaniepokojony praktykami, które przechyliły szalę na korzyść urzędującej władzy, w tym przytłaczającą obecnością w sferze publicznej prezydenta Serbii przed kampanią i w jej trakcie, a także ogólnym rozmyciem granicy między urzędem prezydenta, instytucją państwa a urzędującą partią polityczną, co bezpośrednio narusza normy międzynarodowe i art. 5 ust. 4 dokumentu kopenhaskiego z 1990 r.;
7. wzywa władze serbskie, by niezwłocznie podjęły niezbędne środki zgodnie z opinią Komisji Weneckiej z grudnia 2022 r., aby położyć kres nielegalnym praktykom, takim jak zastraszanie wyborców i kupowanie głosów, oraz wyeliminować systemowe niedociągnięcia związane z rozmieszczeniem lokali wyborczych, które powodują ich

- zatłoczenie oraz prowadzą do licznych naruszeń poufności głosowania, głosowania grupowego i głosowania w imieniu innych członków rodziny; podkreśla, że skuteczność organów nadzoru mediów, takich jak Organ Regulacji Mediów Elektronicznych (REM), oraz organów odpowiedzialnych za kontrolę finansowania politycznego, w tym Agencji ds. Zapobiegania Korupcji, powinna być zagwarantowana nie tylko w prawie, ale również w praktyce; wzywa do przeprowadzenia niezależnego audytu jednolitego rejestru wyborców, aby rozwiązać problem nieścisłości na listach wyborców;
8. wzywa władze serbskie do zapewnienia wystarczających gwarancji demokratycznych, które umożliwią przeprowadzenie następnych regularnych wyborów lokalnych w 2024 r., a także kolejnych przyszłych wyborów; podkreśla, że niedopuszczalne jest, aby Serbia – kraj kandydujący do członkostwa w UE – nie szanowała podstawowych europejskich i międzynarodowych standardów demokratycznych;
  9. wzywa Komisję, aby zleciła grupie niezależnych ekspertów opracowanie kompleksowego sprawozdania w celu oceny i rozwiązania systemowych problemów z praworządnością w Serbii, na wzór raportu Priebego w sprawie praworządności w Macedonii Północnej oraz Bośni i Hercegowinie;
  10. wzywa UE do ułatwienia wewnętrznego i konstruktywnego dialogu między rządem a opozycją w Serbii, tak aby przezwyciężyć obecny klimat głębokiej polaryzacji politycznej; w tym kontekście uznaje Parlament za najwłaściwszą instytucję do działania w charakterze konstruktywnego i obiektywnego mediatora;
  11. podkreśla, że nie należy podejmować dalszych kroków w negocjacjach akcesyjnych z Serbią, dopóki nie nastąpi znaczna poprawa we wdrażaniu kluczowych zaleceń ODIHR i Komisji Weneckiej, a także nie zostanie przeprowadzone dogłębne dochodzenie sądowe w sprawie zgłoszonych nieprawidłowości dotyczących wyborów; wzywa Komisję i Radę do zastosowania rygorystycznej warunkowości i natychmiastowego zamrożenia środków finansowych przyznanych serbskiemu rządowi w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III) i innych instrumentów finansowych, skoro władze serbskie nie chcą wdrożyć kluczowych zaleceń dotyczących wyborów;
  12. podkreśla znaczenie poszanowania i przestrzegania prawa do wolności zgromadzeń; w związku z tym potępia nieproporcjonalne użycie siły przez policję wobec pokojowych demonstrantów protestujących przeciwko oszustwom wyborczym; jest zaniepokojony zarzutami, że wśród protestujących znaleźli się prowokatorzy, którzy wywołali interwencję policji; podkreśla swoje niezachwiane poparcie dla obywateli Serbii w ich walce o europejską, demokratyczną przyszłość;
  13. pochwała pracę krajowych obserwatorów z Centrum Badań, Przejrzystości i Odpowiedzialności (CRTA) oraz Centrum Wolnych Wyborów i Demokracji (CeSID); potępia ataki na obserwatorów CRTA w dniu wyborów, kiedy monitorowali oni potencjalne oszustwa wyborcze w lokalu wyborczym w mieście Odžaci; wzywa władze serbskie, by podjęły wszelkie niezbędne kroki w celu stworzenia warunków umożliwiających krajowym i międzynarodowym obserwatorom wyborów skuteczne wykonywanie ich pracy oraz by chroniły ich przed wszelką przemocą, groźbami, odwetem, negatywną dyskryminacją, naciskami lub wszelkimi innymi arbitralnymi działaniami będącymi konsekwencją legalnego korzystania przez nich z

przysługujących im praw i wolności, zgodnie z deklaracją ONZ o obrońcach praw człowieka (Komisja Praw Człowieka, rezolucja 2000/61);

14. jest zaniepokojony „dezaktywacją” adresów zamieszkania niektórych kategorii obywateli, w tym w Belgradzie i południowej Serbii, co pozbawia ich prawa do głosowania; wzywa właściwe władze, by niezwłocznie zaradziły tym poważnym naruszeniom praw wyborczych;
15. potępia ataki na dziennikarzy, obrońców praw człowieka i działaczy społeczeństwa obywatelskiego, a także ich nękanie oraz skierowane przeciwko nim kampanie oszczerstw, inicjowane w niektórych przypadkach przez urzędników rządowych, zwłaszcza w okresie przedwyborczym;
16. ubolewa, że kampania wyborcza była wysoce spolaryzowana i nacechowana podburzającą retoryką, atakami słownymi, nawoływaniem do nienawiści i osobistym dyskredytowaniem przeciwników;
17. ubolewa nad zatrważająco niską jakością krajobrazu medialnego w Serbii i zalewem dezinformacji; zauważa z zaniepokojeniem, że znaczna część mediów pozostaje pod wpływem lub kontrolą rządu, co sprawiło, że kandydaci opozycyjni mieli w kampanii nierówne szanse; ubolewa nad atakami na krytycznie nastawionych dziennikarzy, do których podlegają prorządowe media;
18. jest zaniepokojony, że mimo nowych przepisów dotyczących mediów elektronicznych oraz informacji publicznej i mediów publicznych warunki i pluralizm w mediach uległy pogorszeniu; jest szczególnie zaniepokojony tym, że REM celowo nie dopełnił obowiązków nałożonych nowymi przepisami dotyczącymi mediów i przyjął całkowicie bierne podejście w czasie kampanii, ignorując nawet liczne doniesienia o naruszeniu prawa przez media podczas wyborów;
19. ubolewa, że kobiety są nadal niedostatecznie reprezentowane na najwyższych wybieralnych stanowiskach i że zajmowały czołowe miejsca jedynie na dwóch listach (z 18); ubolewa, że w trakcie kampanii praktycznie nie poruszano kwestii związanych z równouprawnieniem płci; podkreśla, że konieczne są dalsze wysiłki na rzecz promowania udziału kobiet w życiu politycznym;
20. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji przewodniczącemu Rady Europejskiej, Komisji, wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, rządów i parlamentom państw członkowskich, ODIHR, Zgromadzeniu Parlamentarnemu OBWE, Zgromadzeniu Parlamentarnemu Rady Europy oraz prezydentowi, rządowi i Zgromadzeniu Narodowemu Serbii.